

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci **žalobkyně D. S.** proti **žalované České správě sociálního zabezpečení,** sídlem Praha 5, Křížová 25, o opravném prostředku žalobkyně proti rozhodnutí žalované ze dne 28. 8. 2002,

takto:

I. Žaloba **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaná“) ze dne 28. 8. 2002, byla zamítnuta žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. (o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů – dále též „zákon“), o kterou žádala z důvodu jejího věznění z politických důvodů v době od 19. 12. 1950 do 15. 10. 1951. V odůvodnění žalovaná m.j. uvedla, že hmotněprávní podmínkou pro vznik nároku podle zákona č. 261/2001 Sb. je pro osoby uvedené v § 2 odst. 1 zrušení odsuzujícího rozhodnutí podle zákona 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu. Vzhledem k tomu, že žalovaná nepředložila žádné rozhodnutí o svém věznění, které by posléze mohlo být zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 nebo zákona č. 198/1993 Sb., nesplnila stanovené podmínky nutné pro vznik nároku dle zákona č. 261/2001 Sb.

Ve včas podaném opravném prostředku žalobkyně uvedla, že k jejímu narození došlo dne ….1951 v P. věznici, neboť její matka byla dne 20. 12. 1950 zatčena a později odsouzena

k 10 letům vězení. Žalobkyně tak po dobu 6 měsíců, než byla svěřena do péče otce a babičky, musela, dle svého vyjádření, jako čerstvě narozené děcko nedobrovolně strávit ve vězení na Pankráci. Žalobkyně se proto domnívá, že ačkoliv zákon č. 261/2001 Sb. výslovně odškodnění dítěte narozeného ve věznici politické vězeňkyni a vězněného s ní ve věznici neupravuje, měla by být odškodněna za újmu, která ji tím vznikla.

Žalovaná v písemném vyjádření k opravnému prostředku poukázala na právní úpravu nároku na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., zejména na ustanovení § 2 odst. 1, podle něhož se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu. Z podkladů, které byly k žádosti připojeny, vyplývá, že žalobkyně nebyla v rozhodné době odsouzena, ani nezákonně zbavena osobní svobody ve smyslu § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., a proto není osobou oprávněnou ve smyslu § 2 zákona č. 261/2001 Sb. Žalovaná proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud žalobu zamítl.

V daném případě jde o věc, která na Nejvyšší správní soud přešla podle ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb. (soudní řád správní – dále jen „s. ř. s.“) z Vrchního soudu v Praze. Nejvyšší správní soud ve věcech neskončených vrchními soudy dokončí řízení zahájená před těmito soudy jako soud I. stupně. Podle ustanovení § 130 s. ř. s. se neskončená řízení podle části páté občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) dokončí podle části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s., tedy jako řízení o žalobách. O takový případ jde i v projednávané věci, a proto Nejvyšší správní soud postupoval v řízení podle ustanovení § 65 a násl. s. ř. s.

Soud přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení předcházející jeho vydání, a dospěl k závěru, že opravnému prostředku (podle nové právní úpravy žalobě) nelze vyhovět.

Zákon č. 261/2001 Sb. upravuje nároky na poskytnutí jednorázové peněžní částky dvou skupin oprávněných osob. Jednak se vztahuje na účastníky národního boje za osvobození, tj. občany České republiky, kteří splňují podmínky uvedené v § 1 odst. 1 bodě 1 písm. c) až f), bodě 2 a odst. 2 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození a bylo jim o tom vydáno podle § 8 citovaného zákona osvědčení, nebo kteří mají doklad, který toto osvědčení nahrazuje. Za účastníky národního boje za osvobození se považují podle odst. 3 téhož zákona též občané České republiky, kteří v době od 15. 3. 1939 do 8. 5. 1945 byli z rasových nebo náboženských důvodů soustředěni do vojenských pracovních táborů na území Československa v jeho hranicích z 29. 9. 1938 nebo se z týchž důvodů na tomto území ukrývali po dobu celkem nejméně 3 měsíců a pokud za tuto dobu již neobdrželi jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 217/1994 Sb. Zákon se též vztahuje na vdovy a vdovce po účastnících národního boje za osvobození a na jejich děti, a to za podmínek uvedených v § 1 odst. 2 citovaného zákona. Druhou skupinu osob oprávněných podle zákona č. 261/2001 Sb. tvoří političtí vězni. Podle § 2 odst. 1 se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu (dále jen „politický vězeň“). Konečně se zákon vztahuje též na vdovy a vdovce po osobách uvedených v § 2 odst. 1, a to za podmínek uvedených v § 2 odst. 2 téhož zákona.

Jak vyplývá ze skutkových zjištění, ze kterých vycházel správní orgán v napadeném rozhodnutí a která nedoznala změny ani v průběhu řízení soudního, požádala žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky jako politický vězeň, tj. podle § 2 odst. 1 uvedeného zákona. Nárok žalobkyně na odškodnění je ve správním spise přitom doložen především těmito podklady: 1) potvrzení Vězeňské služby České republiky o tom, že D. F. (matka žalobkyně), nar. xxx 1931, byla na základě rozsudku Státního soudu Praha pod č. j. 2 Ts 145/51 vězněna v době od 19. 12. 1950 do 10. 5. 1960; 2) rodný list; 3) rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 5. 7. 1965, sp. zn. 2 Ts I 45/51 o účasti D. F., roz. T., na rehabilitaci prezidenta republiky ze dne 9. 5. 1965; 4) usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 12. 1990, sp. zn. Rt 704/90, kterým byl zrušen rozsudek Státního soudu v Praze ze dne 15. 1. 1951, sp. zn. 2 Ts 145/51, a trestní stíhání D. F. bylo zastaveno; 5) sdělení Právní poradny č. 7 Praha II o narození dcery; 6) potvrzení Vězeňské služby České republiky o tom, že žalobkyně se narodila během matčina věznění 7) protokol Velitelství oddílu SVS Praha o předání nezletilé D. F., nar. xxx 1951 rodičům uvězněné D.F., roz. T..

Z obsahu uvedených podkladů je zřejmé, že matka žalobkyně byla v době od 19. 12. 1950 do 10. 5. 1960 vězněna z politických důvodů, přičemž byla rehabilitována v souladu se zákonem č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci. Rovněž má za prokázané, že žalobkyně se své matce narodila dne 27. 7. 1951, tedy až v době matčina věznění, a předána do péče svých prarodičů dne 16. 10. 1951. Ve vězení se svou matkou tak pobývala po dobu necelých 3 měsíců. Tento skutkový stav přitom není žalobkyní popírán ani, s výjimkou doby, kterou strávila s matkou ve vězení (žalobkyně uvádí dobu asi 6 měsíců), jinak rozporován.

Na základě posouzení prokázaných skutečností dospěl soud k závěru, který je totožný se závěrem žalované, a to, že žalobkyně není oprávněnou osobou podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., neboť nesplňuje náležitosti pro přiznání jednorázové peněžní částky předpokládané tímto ustanovením, ani zákonem jako celkem. Žalobkyně pobývala ve věznici z důvodu nezbytné poporodní péče, kterou ji poskytovala její matka – toho času ve vlastnosti politického vězně. Její „nesvoboda“ tak neměla charakter uvěznění, jakožto trestu za spáchaný trestný čin, protože v jejím případě šlo pouze o přirozené sdílení osudu její matky. Zákon však v daném případě předpokládá prokázání dvou skutečností, a to jednak toho, že žadatelka o odškodění podle zákona č. 261/2001 Sb. byla v době mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 uvězněna, a dále toho, že rozhodnutí o jejím věznění bylo zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb. nebo 198/1993 Sb. Ani jedna z podmínek nebyla, a dlužno dodat, že s ohledem na věk žalobkyně v dané době ani nemohla být, splněna.

Z uvedených důvodů tak nezbylo soudu než uzavřít, že žalobkyni nárok na přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. nenáleží a že žalovaná rozhodla správně, pokud jeho žádost jako nedůvodnou zamítla. Proto soud podle ustanovení § 78 odst. 7 s. ř. s. žalobu jako nedůvodnou rovněž zamítl.

Soud nezpochybňuje složitost sociální situace, která žalobkyni vznikla v důsledku jejího narození v prostředí věznice. Nicméně striktní vymezení podmínek nároku zákonem bez toho, aniž by bylo do zákona zakotveno jakékoliv zmírňovací právo (odstranění tvrdosti zákona), neumožňuje ani soudu v rámci jeho rozhodovací pravomoci vážit okolnosti konkrétního případu a od podmínek nároku stanovených zákonem se jakkoliv odchýlit. Soudu nepřísluší vůli zákonodárce podle své úvahy měnit, doplňovat či nahrazovat, neboť je zákonem vázán.

Účastníkům nebyla přiznána náhrada nákladů řízení, když žalobkyně neměla v řízení úspěch a správnímu orgánu, který náhradu nákladů nepožadoval, podle obsahu spisu náklady nevznikly (ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku n e j s o u opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. 9. 2003

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu